

Helsingin hiippakunnan synodaalikokous 28.9.2016 klo 15.10

Pydyetty puheenvuoro: "Kirkon tulevaisuus. Minne meitä viedään?"

Kirkkoherra Teemu Laajasalo

Arvoisa piispa, rakkaat kollegat,

49,94. Puolitoista vuotta sitten, kylmänä aamuna tammikuun 2015 lopussa kuulin tämän luvun. Keskusrekisterin päällikkö kertoi vahvistamattoman ennakkotiedon Kallion seurakunnan jäsenprosentista. Olemme siis toisena seurakuntana Suomessa siirtyneet ensimmäistä kertaa keskiajan jälkeen vähemmistöön.

Muistan kuinka – ehkä hieman epätoivoisella äänellä – pyysin rekisteripäällikköä laskemaan, kuinka monta jäsentä pitäisi olla, että luku olisi 49,95 – ajatuksena että sitten sen voisi pyöristää 50,0:aan.

Vastaus oli 6. Jos siis löytyisi kuusi ihmistä, prosentti olisi toisenlainen. Tuona aamuna kyselin muutamilta vastaantulevilta papeilta ja kanslisteilta mahdollisia reppuihin tai taskuihin jääneitä kastepapereita, löytyisikö joku? Mietin jo hetken asiakirjaväärennöstäkin, mistä ne muutamat kastetut tai kirkkoon liittyneet puuttuvat ihmiset löytyisivät?

Ja sitten pysähdyin – mitä jos olisin kysynyt tämän kysymyksen itseltäni vähän aikaisemmin? Mitä jos olisin hieman aiemmin etsinyt yhtä tai kahta tai kolmea ihmistä, mitä jos olisin ollut huolissaan segmenttien tai megatrendien sijasta yksittäisestä ihmisestä. Mitä jos viime kuukausina, vuosina tai vuosikymmeninä olisimme etsineet vähän enemmän yksittäisiä ihmisiä – olisiko tilanne nyt toinen?

Se oli pysäyttävä, koskettava ja ahdistava hetki. Tuona aamuna sattui – ei siksi että kirkko olisi kivemman näköinen kun se on täynnä ihmisiä. Ei siksi, että olisin ollut huolissani verotuloista. Alle puoleen tippuminen tuntui jotenkin eskatologiselta – tuntui että ihmiset katoavat. 49,94 on minulle sielunhuolen numero.

Tuona tammikuuisena aamuna luin Raamattua vähän omaksi lohdutukseksi ja aivan erityisesti yksi jae tuli rakkaaksi.

“Minä lähetän teidät kuin lampaat susien keskelle. Olkaa siis viisaita kuin käärmeet ja viattomia kuin kyyhkyset” (Matt. 10: 16).

Siinä on Jeesuksen sana, jossa on kolme osaa. (1) ”Minä lähetän teidät”, (2) ”kuin lampaat susien keskelle” ja (3) ”Olkaa siis viisaita kuin käärmeet ja viattomia kuin kyyhkyset.”

Rakkaat kollegat, ajattelen, että tässä jakeessa on vastaus ja ohjeet kirkon tulevaisuuden rakentamiselle. Avaan lyhyesti näitä tämän jakeen kolmea kohtaa.

(1) ”Minä lähetän teidät”

Tämän ohjelmakokonaisuuden nimeksi on annettu: ”Tulevaisuuden kirkko. Minne meitä viedään?”

Otsakkeen kysymyslause on passiivissa. Kysynkin kuka tai mikä meitä vie?

Viime päivinä ollut paljon keskustelua, mikä vie kirkkoa. Yrittääkö ministeri tai ministeriön kansliapäällikkö kertoa, millaista diakoniaa kirkon pitäisi harjoittaa? Tai haluaako oikeustieteen professori ratkaista kirkon avioliittoteologian? Tai haluaako lähikoulun vanhempainyhdistyksen aktiivi kertoa, millä tavalla Jumalasta saa kirkon omassa muskarissa kertoa?

Ottamatta kantaa mihinkään kiistojen sisältöihin, haluan pysähtyä sanoihin ”Minä lähetän”. Tähän työhömmä meidät lähettää Jeesus.

Meitä ei lähetä Amnesty International. Meitä ei lähetä Pekka Haavisto. Tai Paula Risikko. Meitä ei lähetä Talvisodan perinneyhdistys. Eikä meitä lähetä tuotantotalousinsinöörin konsulttipaperi.

Meidän olemassaolon oikeutus on tässä; olemmeko työssämme Jeesuksen asialla? ”Minä lähetän”. On selvää, että Jeesuksen asialla oleminen ei tyhjenny yhdenkään papin tulkintaan Jeesuksesta, me voimme olla erimielisiä Lähettäjän tulkinnoista ja silti samantahtoisia tulkintojemme perustelemisesta Lähettäjällä.

Tähän liittyy yksi opettavainen virhe. Meillä oli pari kuukautta sitten yhtenä lauantaina kolmen tunnin aikana Kallion kirkossa 5762 ihmistä. Kalliossa järjestettiin korttelijuhla ja seurakunta oli mukana elektronisen musiikin konsertilla. 5762 ihmistä kolmessa tunnissa tarkoittaa kuutta ääriään myöten täynnä olevaa joulukirkollista. Miettikää sitä kuvaa mielessänne. Joku sanoi, että helppohan ihmisiä on saada kirkkoon, jos luopuu kaikista periaatteista. Olen eri mieltä. Melkein kuuden tuhannen ihmisen saaminen kolmessa tunnissa kirkkoon on todella hankalaa, vaikka tekisi mitä. Olen aika varma, että vaikka jakaisimme ilmaista olutta tai ilmaisia ämpäreitä, juuri nämä ihmiset eivät tulisi. Saattaisi tulla joitain muita, mutta ei juuri näitä ihmisiä.

Ihmiset olivat juuri niitä joita me kaipaamme, nuoria aikuisia jotka olivat innostuneita. Kolme tuntia sisälsi kolme esiintyjää. Viimeisen esiintyjän kohdalla noin 30:n minuutin ajan osa ihmisistä spontaanisti innostui tanssimaan, josta seurasi innostusta. Kun muutama halusi ottaa vielä provokatiivisen kuvan viinapullo kädessään, palautetta tuli.

Tarinan virhe ei ollut siinä, että jotkut spontaanisti tanssivat kirkossa. Tai, että melkein kuuden tuhannen ihmisen joukkoon mahtuu muutama provokaattori viinapullokuvioiden kanssa. Ei nämä ollut niitä mokia. Moka oli siinä, että kommunikaatiokatkon ja vuosilomani vuoksi en ollut saanut eteenpäin työntekijöille viestiä siitä, että tilaisuuden pitää sisältää Isä meidän –rukous ja Herran siunaus. Vähän puuttui ja sitä myöden kaikki. Muistan kun menimme kirkkoon ja 8-vuotias poikani kysyi miten tämä liittyy Taivaan Isään.

Virhe ei ollut riskinottamisessa, vaan siinä kiusallisessa huomiossa, että alle minuutin ohjelmamuutoksella Lähettäjän ääni olisi kuulunut kriittisen rajan yli ilman, että mikään muu olisi kärsinyt tippaakaan.

Joskus tuntuu, että meidän kirkon työntekijöiden Jumalan pelko on Jumalan häpeää. Silloin muutomme vitsiksi. Ja silloin myös itseymmärrys työstämme katoaa. Jos me uskomme että ei ole kannattavaa pitää messuja tai rukoilla puolityhjässä kirkossa – kuka silloin supisee lähettäjänä korvassamme – saatana vai Jumala.

(2) ”kuin lampaat susien keskelle”

Olemmeko me menossa lompaina susien keskelle? Vai olemmeko ennemminkin lompaina lompaiden keskellä, nuuhkimme tutuissa ympyröissä toinen toisiamme. Kun lompas menee susien keskelle, voidaan konsulttikielellä julistaa siirryttävän epämukavuusalueelle.

Kun pappena kuljemme tässä kaupungissa, olemmeko me siellä, missä on helppoa olla? Vai voimmeko rehellisesti sanoa, että me altistamme itsemme lompaina susien keskelle – vaikeimmille, hankalimmille ja epämukavimmille ympäristöille – juttelemmeko turvallisesti tuttujen kanssa vai yritämmekö löytää tuntemattomia, pelon ja pilkkankin uhalla – jotta voisimme kertoa ilosanomaa.

Hyvä paimen etsii kadonneita lompaita, keskittyy yhteen ja jättää 99. Onko joskus niin, että mekin keskitymme yhteen. Mutta unohdammekin, että se yksi ei ole kadonnut vaan ne 99 ovat kadonneet.

Raamattu on täynnä kohtia, jossa Jumala lähettää omiaan vaikeisiin maastoihin ilman selkeää ratkaisua tai onnistumista. Maastoihin, joita emme voi ottaa kontrolliin ja saada hallintaa tilanteesta, ympäristöihin, joissa on kärsittävä ja oltava epätietoisuuden ja avuttomuuden keskellä, luottaen hapuillen siihen kenen asialla ollaan.

Muistelkaapa Neljännen Mooseksen kirjaan kertomusta Joosuasta ja Kalebista. Susien keskelle lähetettyjä lompaita löytyy sieltäkin. Joosua ja Kaleb lähetetään vakoojina tiedustelemaan millaista väkeä ja maastoa olisi edessä Kanaaninmaalla.

Maa oli kaunis, maitoa ja hunajaa tulviva, mutta matka on raju ja pelottava, jossa kohdataan tiedusteluretkeläisten omin sanoin ”kookkaita ihmisiä, jättiläisiä”, joiden edessä vakoojat tunsivat itsensä ”pieniksi kuin heinäsiikat”.

Tämä sali on täynnä ihmisiä, jotka kyllä tunnistavat maailmaan menemisen vaikeuden. Kyllä me saamme nopeasti silmiemme eteen sen, joka nykyään tuntuu jättiläiseltä ja jonka edessä tunnemme itsemme pieniksi kuin heinäsiikat.

Mutta merkittävää on, mitä Joosua ja Kaleb sanoivat annettuaan masentavan tilannekuvansa: Me otamme luvattun maan haltuumme. Me pystymme siihen.

Toisaalta, eikö ole niin, että maailmaan meneminen on joskus paitsi omaa rohkeutta, vielä enemmän toisen rohkeuden lisäämistä, jotta voisimme olla kohdattavissa.

Ennen Kallion seurakuntaan tulemistani olin naapuriseurakunnassa ja siellä Agricolan kirkossa. Olimme vuonna 2009 perustaneet ensimmäisen kirkkokahvilan Helsinkiin. Odotukset olivat suuret. Avajaisviikon eräänä päivänä vein ison kyltin ulos, jossa luki ”Kahvila auki. Tervetuloa kaikki.” Seisokselin tyytyväisenä sisällä ja odottelin tulijoita. Ketään ei tullut. Katselin ulos ja huomasin, että ikkunassa kurkkii mies, jolla on rock-henkinen huivi päässä. Menin katsomaan ja näin Kari Peitsamon. Sanoin Karille, terve, haluatko tulla sisään kahville. Johon Kari kysyi: ”Saako sinne tulle.” Minä vähän hölmistyneenä ääneen lukien viittasin kylttiini, jossa siis luki isolla ”Kahvila auki. Tervetuloa kaikki.” Kari sanoi ”mutta kynnyks on niin korkea”. Ja minä vastasin, että tässä on invaramppi. Ei ole kynnyksistä lainkaan.

Opetus on se, että me emme voi pappeina arvioida kynnyksien korkeutta. Meidän täytyy ulkokehälle lähetettyinä kysyä, miten ihmiset kokevat kynnykset.

Ajattelen, että isoimpia mahdollisuuksia kynnyksien hiomisessa ovat kasvot ja kieli. Erityisesti papin kasvot niin, että olisimme tunnistettavia, tarjoaisimme tuttuja nuorten ja vanhojen, miesten ja naisten, erilaisten teologisten painotusten ja perinteiden kasvoja. Jeesus ja Luther olivat kielen mestareita. Kuinka me puhuisimme niin, että painopiste on kuulijan mahdollisuudessa ymmärtää?

(3) ”Olkaa siis viisaita kuin käärmeet ja viattomia kuin kyyhkyset.”

Käännöksestä riippuen tämä käärmeen viisaus -ohje on käännetty myös älykkyydeksi tai taitavuudeksi. Se voisi olla oveluuttakin. Onhan käärme alkukertomuksen pääkonna – eikö ole aika erikoista, että Jeesus asettaa käärmeen meille esikuvaksi.

Ajattelen, että tämä kuitenkin viittaa jotenkin siihen, että Jeesuksen lähettämänä papin ja lehtorin työssä meidän ei tule asemoitua uhriksi. Kristus on uhri, meidän tehtävä on olla viisas kuin käärme ja viaton kuin kyyhkyksen.

Kun mormoonipojat tai -tytöt kiertelevät ovia ajattelen, että siinä on isolta osin kysymys esityksestä; kuuliaisuuden, nöyryytyksen ja manuaalisen työn performanssista. He eivät ehkä itsekään usko, että kovin moni suhteessa panoksiin nähden kääntyy ja tulee kosketuksi. Mutta he uhrautuvat.

Meidän kristittyjen tehtävä ei ole uhrautua vaan käyttää kaikkea mahdollista älykkyyttä, taitavuutta ja viisautta siihen, että osaisimme keksiä sellaisia keinoja, joilla onnistumme ihmistä puhuttelemaan. Puhuttelemisen kaipaa erilaisia keinoja Kalliossa ja Kainuussa, mutta tavoitteen pitää olla sama – kaikin keinoin avata kanavaa – viisaasti ja viattomasti.

(5) Lopetus

Hyvät ystävät, meillä on edessä kolme keskustelua, joissa pappien kesken pysähdymme tämän ihmeellisen jakeen pohjalta kolmeen kysymykseen:

Lauri Kemppaisen johdolla kysymme: Kuinka välttäisimme epäuskottavuuden ja olisimme totuudellisia?

Sen jälkeen Katri Korolaisen johdolla kysymme: Kuinka voisimme oikeasti mennä sinne, mihin on vaikeaa mennä ja kiinnostua niistä, jotka eivät ole kiinnostuneita meistä?

Ja lopuksi vielä Katrin ja Laurin kanssa kolmistaan mietimme, miten me voisimme olla viisaita ja keskittyä tekemiseen.